

CYNGOR SIR

Cofnodion cyfarfod o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd yn Council Chamber, County Hall, Ruthin LL15 1YN and via video conference, Dydd Mawrth, 30 Ionawr 2024 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Michelle Blakeley-Walker, Joan Butterfield, Jeanette Chamberlain-Jones, Ellie Chard, Kelly Clewett, Ann Davies, Karen Edwards, Pauline Edwards, Gwyneth Ellis, James Elson, Chris Evans, Hugh Evans, Justine Evans, Bobby Feeley, Gill German, Jon Harland, Elen Heaton, Huw Hilditch-Roberts, Martyn Hogg, Carol Holliday, Alan Hughes, Hugh Irving, Alan James, Brian Jones, Delyth Jones, Paul Keddie, Diane King (Is-Gadeirydd), Geraint Lloyd-Williams, Julie Matthews, James May, Jason McLellan, Barry Mellor, Terry Mendies, Raj Metri, Win Mullen-James, Merfyn Parry, Arwel Roberts, Gareth Sandilands, Peter Scott (Cadeirydd), Rhys Thomas, Andrea Tomlin, Cheryl Williams, David Williams, Elfed Williams, Huw Williams, Emrys Wynne a/ac Mark Young

HEFYD YN BRESENNOL

Prif Weithredwr (GB); Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes (GW); Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi a'r Amgylchedd (TW); Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau (NS); Pennaeth Cyllid ac Archwilio (ET); Pennaeth Gwasanaethau Plant (RM); Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol (PJ); Arweinydd Tîm Cynllunio Strategol a Pherfformiad (IMcG); Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd (SP); Gwesteigr Zoom (SJ) a Gweinyddwr Pwyllgor (SLW)

1 YMDDIHEURIADAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Datganodd y Cyngorydd Hugh Irving fuddiant personol yn Eitem 5 ar yr Agenda gan ei fod yn derbyn pensiwn bychan o Gynllun Pensiwn Clwyd.

3 MATERION BRYD FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Dim eitemau bryd.

- (i) Cadarnhaodd y Cyngorydd Rhys Thomas agor Gorsaf Heddlu ym Mhrestatyn yn y dyfodol. Cyfeiriodd y Cyngorydd Thomas at y Rhybudd o Gynnig a gyflwynwyd gan y Cyngorydd Hugh Irving yn 2023 a oedd wedi'i gefnogi gan y Cyngor Llawn i roi pwysau ar yr Awdurdodau angenrheidiol a Heddlu Gogledd Cymru i adfer gorsaf heddlu ym Mhrestatyn. Roedd nifer o gyfarfodydd wedi eu cynnal a'r wythnos flaenorol, cymeradwyodd Bwrdd Strategol yr Heddlu gynllun ar gyfer gorsaf heddlu Prestatyn. Byddai adroddiad llawn i Grŵp Aelodau Ardal Prestatyn yn cael ei gyflwyno ym mis Chwefror.

- (ii) Dywedodd y Cynghorydd Terry Mendies wrth yr aelodau bod Arriva wedi terfynu gwasanaeth bws 51 i bentref Llandegla ar 12 Ionawr 2024. Bellach mae cadarnhad fod Arriva wedi adfer gwasanaeth sgerbwd i'r pentref. Diolchodd y Cynghorydd Mendies i'r Cynghorydd Barry Mellor a hefyd i Sara Palmer am gynorthwyo i ddod o hyd i ateb i'r mater.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Cyngor Llawn a gynhaliwyd ar 14 Tachwedd 2023.

Materion yn Codi -

Tudalen 9 – Dywedodd y Cynghorydd Chris Evans nad oedd wedi derbyn ymateb ysgrifenedig i'w gwestiwn hyd yma.

Tudalen 11 – Dywedodd y Cynghorydd Kelly Clewett y gellid ychwanegu'r Asiantaeth Adfer Caethiwed at y gofrestr Un Pwynt Mynediad gan nad oedd hyn wedi'i gadarnhau yn y cofnodion.

PENDERFYNWYD, yn amodol ar yr uchod, cadarnhau cofnodion y Cyngor Llawn a gynhaliwyd ar 14 Tachwedd 2023 fel cofnod cywir.

5 CYLLIDEB Y CYNGOR 2024/25

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol, adroddiad Cyllideb y Cyngor 2024/25 (a gylchlythyrwyd yn flaenorol).

Roedd yr adroddiad yn nodi goblygiadau Setliad Ariannu Dros Dro Llywodraeth Cymru (LIC) ar gyfer Llywodraeth Leol 2024/25 a'r cynigion i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25.

Roedd yn ofynnol yn gyfreithiol i'r Cyngor osod cyllideb gytbwys y gellid ei chyflawni cyn dechrau pob blwyddyn ariannol a gosod lefel canlyniadol Treth y Cyngor er mwyn caniatáu i filiau gael eu hanfon at drigolion.

Roedd dyletswydd statudol ar y Pennaeth Cyllid ac Archwilio (Swyddog Adran 151) i adrodd i'r Cyngor Llawn, ar adeg ystyried y gyllideb a gosod Treth y Cyngor, ar gadernid yr amcangyfrifon cyllidebol a digonolrwydd y cronfeydd ariannol wrth gefn.

Roedd yr heriau ariannol digynsail a oedd yn wynebu'r cyngor, ynghyd â'r holl awdurdodau lleol eraill, yn golygu bod angen proses wahanol i bennu'r gyllideb ac roedd wedi bod yn broses hynod o anodd ac anghyfforddus. Diolchodd y Cynghorydd Ellis i bawb a gymerodd ran yn y broses honno a oedd wedi arwain at gyflwyno cyllideb gytbwys.

Darparodd y Cynghorydd Ellis a'r Pennaeth Cyllid ac Archwilio drosolwg o broses y gyllideb a'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf ac ymhelaethodd ar y cynigion i'w hystyried i osod y gyllideb ar gyfer 2024/25. Yn gryno, roedd y setliad amodol wedi arwain at gynnydd arian parod o 3.6% (£6.720m) ac yn dilyn addasiad sylfaen treth gyngor roedd yn uwch na'r gymhariaeth arian parod ar 3.7% (o gymharu â chyfartaledd Cymru o 3.1%) gyda setliad terfynol disgwylir yn gynnwys ym mis Mawrth. Roedd y setliad yn cynnwys yr holl godiadau cyflog ar gyfer swyddi addysgu a swyddi nad ydynt yn swyddi addysgu a chyfrifoldeb i dalu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i weithwyr gofal. Roedd pwysau o £24.682m wedi'u nodi a chynhyrchodd y setliad dros dro £6.720m gan adael bwlch ariannu o £17.962m gyda chynigion i bontio'r bwlch hwnnw wedi'u nodi yn yr adroddiad ac a eglurwyd ymhellach yn y cyfarfod. Cynigiwyd codiad Treth y Cyngor o 8.23% ynghyd ag 1.11% ychwanegol (newid i'r ffigur dangosol o 1.3% yn yr adroddiad) ar gyfer y cynnydd yn yr ardoll i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru sy'n cyfateb i godiad cyffredinol o 9.34% i'w gynhyrchu. £7.580m o refeniw ychwanegol.

Tynnwyd sylw hefyd at y defnydd arfaethedig o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i gynorthwyo gyda gosod y gyllideb. Roedd y risgiau o beidio â chyflawni cyllideb gytbwys hefyd wedi'u nodi ynghyd â mesurau lliniaru a gwaith pellach sydd ei angen yn y dyfodol. Roedd y rhagolygon ariannol tymor canolig yn edrych yr un mor heriol.

Cadarnhaodd y Prif Weithredwr, Graham Boase, i'r Cyngor Llawn mai hon fyddai'r gyllideb anoddaf a mwyaf heriol yr oedd yn rhaid i aelodau ei gosod ac y byddai'r gyllideb hefyd yn anodd yn y blynyddoedd i ddod. Roedd gwaith wedi'i wneud i gynorthwyo ysgolion a hefyd i ddarparu £10 miliwn ychwanegol ar gyfer gofal cymdeithasol.

Roedd gwaith yn cael ei wneud ar draws pob maes gwasanaeth i chwilio am arbedion ac effeithlonrwydd tra'n cyfyngu ar yr effaith ar wasanaethau.

Roedd Gweithdai Cyllideb wedi'u cynnal i ymgysylltu â'r holl aelodau. Cadarnhaodd y Prif Weithredwr ei ymrwymiad i barhau i ymgysylltu ag aelodau trwy Weithdai Cyllideb a chyfarfodydd fideo.

Gofynnwyd i Arweinwyr Grwpiau annerch y cyfarfod.

Siaradodd y Cynghorydd Jason McLellan ar ran y Grŵp Llafur. Diolchwyd i Liz Thomas, Pennaeth Cyllid, Steve Gadd a'r tîm gan eu bod i gyd wedi gweithio'n galed iawn gyda'r gyllideb.

Cytunwyd y bu'n broses hir a sefyllfa ddigynsail yr oedd Awdurdodau Lleol ynddi. Nid oedd yr un aelod eisiau pleidleisio dros doriadau a chafwyd trafodaethau helaeth ond roedd angen pleidleisio am gyllideb gytbwys. Roedd gwasanaethau i gael eu diogelu ar gyfer y rhai mwyaf agored i niwed yn y gymuned. Anogodd y Cynghorydd McLellan yr aelodau i bleidleisio dros y gyllideb fantoledig.

Siaradodd y Cynghorydd Delyth Jones ar ran Grŵp Plaid Cymru. Ailadroddodd y Cynghorydd Jones nad oedd y broblem ar gyfer Sir Ddinbych yn unig ond yn

genedlaethol. Roedd yn rhaid cael proses i ymdrin â'r gyllideb ac roedd angen arbedion. Roedd yr aelodau wedi mynychu amrywiol Weithdai Cyllideb lle cafodd penderfyniadau eu herio. Roedd angen cyllideb gytbwys i gynnig gwasanaethau yr oedd y cyngor yn hynod falch ohonynt.

Holodd y Cynghorydd Jones ynghylch y cyhoeddiad bod arian ychwanegol yn cael ei gynnig i Gynghorau Lloegr.

Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid, Liz Thomas, fod cyhoeddiad wedi'i wneud yr wythnos flaenorol y byddai Llywodraeth y DU yn talu £600miliwn ychwanegol. Deellir y byddai Llywodraeth Cymru yn derbyn £25miliwn canlyniadol ychwanegol. Roedd trafodaethau'n mynd rhagddynt gan fod yn rhaid i LIC wneud penderfyniad ar yr hyn y maent yn ei wneud gyda'r swm canlyniadol. Ni fyddai £25miliwn ledled Cymru yn gwneud gwahaniaeth mawr, a oedd yn rheswm dros gynyddu'r swm yn argymhelliad 3.4 o £500k i £1miliwn.

Siaradodd y Cynghorydd Hugh Irving ar ran y Ceidwadwyr Cymreig. Diolchodd y Cynghorydd Irving i'r Cynghorydd Ellis a Liz Thomas am eu holl waith.

Cynigiodd y Cynghorydd Irving farn wahanol gan ei fod yn feirniadol o'r adroddiad ac nid oedd yn cytuno y byddai cyllideb gytbwys yn bosibl yn ystod y cyfnod ariannol anodd yr oedd y cyngor yn ei wynebu a holodd am y gronfa bensiwn.

Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid, Liz Thomas, ei fod wedi'i drafod yn ystod Gweithdy Cyllideb a bod cronfa bensiwn wedi'i labelu wrth gefn ac yn y 3 blynedd diwethaf sydd newydd fynd drwy'r cyfraniad wedi gostwng a diffyg yn y gronfa yn gyffredinol. Roedd hyn wedi galluogi creu cronfa wrth gefn a oedd wedi'i neilltuo.

Dywedodd y Cynghorydd Irving fod y gyllideb yn rhoi pwysau ar bob Pennaeth Gwasanaeth. Pe na bai cyllideb gytbwys yn cael ei chytuno, beth fyddai'r canlyniad. Anogodd y Cynghorydd Irving yr aelodau i bleidleisio yn erbyn yr adroddiad.

Cadarnhaodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis fod y Gyllideb wedi'i thrafod mewn nifer o Weithdai'r Cyngor. Pwysleiswyd bod angen osgoi mynd i lawr y llwybr o beidio â chael cyllideb gytbwys.

Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid, Liz Thomas, na fyddai'r holl gronfeydd wrth gefn yn cael eu defnyddio gan y byddai'n ddefnydd rheoledig o'r cronfeydd wrth gefn gan sicrhau bod cymaint â phosibl yn cael ei warchod.

Siaradodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts ar ran y Grŵp Annibynnol. Dywedwyd bod toriadau yn y gyllideb i gael eu gwneud, cynnydd uchel yn y dreth gyngor a llai o wasanaethau. Roedd honno'n sefyllfa anodd ac felly, ni allai bleidleisio o blaid cyllideb gytbwys gan nad oedd y gyllideb yn gytbwys.

Cadarnhaodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis fod angen cynyddu treth y cyngor ac roedd yn anghytuno â'r Cynghorydd Hilditch-Roberts ei bod yn gyllideb gytbwys.

Siaradodd y Cynghorydd Martyn Hogg ar ran y Blaid Werdd. Cadarnhawyd y byddai'n mynd yn anoddach mantoli'r gyllideb. Nid oedd yr Aelodau am wneud

toriadau ond roedd yn gymhleth. Roedd pob aelod wedi bod yn rhan o'r broses ac wedi cael cyfle i awgrymu dewisiadau eraill. Cadarnhaodd y Cynghorydd Hogg ei fod yn cefnogi'r Gyllideb a'i fod yn ymddiried yn y broses wrth symud ymlaen.

Ar y pwynt hwn, cadarnhaodd y Swyddog Monitro, Gary Williams, fod argymhelliad 3.4 o'r adroddiad yn newid y ffigwr o £500k i £1miliwn. Cynigiwyd ac eiliwyd y gwelliant a phleidleisiwyd yn unfrydol o blaid y gwelliant.

Yn ystod y trafodaethau, codwyd y materion a ganlyn –

- (i) Gofynnwyd am wybodaeth ynghylch effaith gyfunol y toriadau. Roedd ysgolion mewn diffyg a mynegwyd pryder sut yr oeddent i ddod o hyd i arbedion ychwanegol. Mynegwyd pryder hefyd am economi trefi lleol oherwydd toriadau yn y gyllideb.
Eglurwyd bod y cyngor yn cefnogi trefi lleol a'r economi leol. Parhaodd cynrychiolwyr o Gyngor Sir Ddinbych i eistedd ar Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB). Roedd tri chais i'r Gronfa Lefelu i Fyny wedi bod yn llwyddiannus ac roedd cyllid allanol bob amser yn cael ei uchafu.
Roedd ysgolion yn rheoli eu cyllidebau eu hunain a fyddai'n cynyddu'n gyffredinol ond byddai gostyngiad yn y fformiwla ariannu sy'n mynd allan. Gallai ysgolion wneud cais am ddiffyg trwyddedig ac roedd proses adennill ar waith. Cynhaliwyd cyfarfodydd gydag ysgolion i lunio cynllun adfer.
- (ii) Condemniwyd y sefyllfa ariannol sy'n wynebu llywodraeth leol gan ei fod yn golygu bod rhaid gwneud toriadau llym i wasanaethau hanfodol er mwyn gosod cyllideb gytbwys a galw am gyllid gwell a chynaliadwy i ddarparu'r gwasanaethau hynny. Nodwyd bod ASau ar draws y sbectrwm gwleidyddol wedi gwneud galwadau diweddar i Lywodraeth y DU ddarparu cyllid ychwanegol i lywodraeth leol. O ystyried y cyd-destun ariannol presennol, credwyd mai cynigion y gyllideb oedd y canlyniad gorau i sicrhau bod gwasanaethau gofal cymdeithasol a dysgwyr ysgol yn cael eu hamddiffyn cymaint â phosibl ac i ddiogelu'r rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas.
- (iii) Dywedwyd yn 23/24 y derbyniwyd setliad gwell na'r disgwyl o 8.2% gyda chynnydd o 3.8% yn y dreth gyngor. Heddiw gofynnwyd i aelodau gytuno i godiad o 9.34% yn nhreth y cyngor oedd yn codi pryderon gan fod disgwyl i drigolion dalu cynnydd yn ystod argyfwng costau byw.
- (iv) Roedd y risg wedi ei amlinellu o fewn yr adroddiad a mynegwyd pryder gan yr aelodau ynglŷn â'r arbediad o £3miliwn, roedd Penaethiaid Gwasanaeth yn ymwybodol o'r arbedion angenrheidiol. Mewn perthynas â'r Cynllun Ymadael Gwirfoddol roedd 140 o geisiadau wedi dod i law gan staff. Roedd Penaethiaid Gwasanaeth wedi cwblhau achos busnes i asesu'r unigolyn a oedd wedi gwneud cais i adael yn wirfoddol. Byddai'r achosion busnes yn cael eu rhoi gerbron CET a fyddai'n penderfynu pa ymgeiswyr fyddai'n cael eu cymeradwyo. Nid oedd yn achos y byddai pob ymgeisydd yn cael caniatâd gan fod goblygiadau i'r gwasanaeth perthnasol a chostau gadael.
- (v) Diolchwyd i'r holl staff yn ystod y cyfnod anodd hwn sef asgwrn cefn y cyngor. Roedd yn gyfnod pryderus i bawb oedd yn ymwneud â chynghorau.

Yn dilyn trafodaeth, gofynnwyd am bleidlais wedi'i chofnodi a chadarnhawyd y byddai angen wyth aelod arall i gefnogi pleidlais wedi'i chofnodi. Roedd mwy nag wyth aelod yn cefnogi'r cynnig am bleidlais wedi'i chofnodi a gafodd ei gynnegi a'i eilio.

Felly, cofnodwyd pleidlais ac roedd y canlyniadau fel a ganlyn -

O blaid yr adroddiad cyllideb gan gynnwys yr argymhelliad 3.4 diwygiedig i gynyddu'r cronfeydd wrth gefn o £500k i £1miliwn.

Y Cynghorwyr Michelle Blakeley-Walker, Joan Butterfield, Jeanette Chamberlain-Jones, Ellie Chard, Kelly Clewett, Gwyneth Ellis, Gill German, Jonathan Harland, Elen Heaton, Martyn Hogg, Carol Holliday, Alan Hughes, Alan James, Delyth Jones, Diane King, Julie Matthews, James May, Jason McLellan, Barry Mellor, Rajeev Metri, Win Mullen James, Arwel Roberts, Gareth Sandilands, Rhys Thomas, Cheryl Williams, Elfed Williams ac Emrys Wynne (27)

Yn erbyn

Y Cynghorwyr Ann Davies, Karen Edwards, Pauline Edwards, James Elson, Chris Evans, Hugh Evans, Justine Evans, Bobby Feeley, Huw Hilditch-Roberts, Hugh Irving, Brian Jones, Paul Keddie, Geraint Lloyd-Williams, Terry Mendies, Andrea Tomlin, David Williams, a Huw Williams (17)

Ymatal

Cynghorwyr Peter Scott a Mark Young (2)

Felly, roedd –

PENDERFYNWYD:

(i) Nodi effaith y Setliad Dros Dro 2024/25

(ii) Bod y Cyngor yn cefnogi'r cynnig a amlinellwyd yn Atodiad 1, ac y manylwyd arno yn Adran 4, fel yr argymhellwyd gan y Cabinet er mwyn gosod y gyllideb ar gyfer 2024/25.

(iii) Cymeradwyo codiad cyfartalog Treth y Cyngor o 8.23% ar gyfer gwasanaethau'r cyngor ynghyd ag 1.11% ychwanegol ar gyfer y cynnydd yn yr ardoll i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru. Roedd hyn yn cyfateb i godiad cyffredinol o 9.34% a gynigiwyd (paragraff 4.4)

(iv) Dirprwyo awdurdod i'r Pennaeth Cyllid ac Archwilio, mewn ymgynghoriad â'r Aelod Arweiniol dros Gyllid, i addasu'r defnydd o'r arian wrth gefn a gynhwysir yn y cynigion cyllidebol hyd at £1miliwn os oes symudiad rhwng y setliad drafft a'r setliad terfynol. ffigurau er mwyn caniatáu gosod Treth y Cyngor mewn modd amserol.

(v) Bod y Cyngor yn cefnogi'r strategaeth ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn fel y nodir ym mharagraff 4.5, fel yr argymhellir gan y Cabinet.

(vi) Bod y Cyngor yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiadau o'r Effaith ar Les fel y nodir yn Adran 7.

**Ar y pwynt hwn (12:40pm) cafwyd egwyl o 20 munud
Ailgynullodd y cyfarfod am 1.00 p.m**

6 CYNLLUN GOSTYNGIADAU TRETH Y CYNGOR 2024/25

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros Gyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol, y Cyngorydd Gwyneth Ellis, adroddiad Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2024/25 (a gylchlythyrwyd yn flaenorol).

O 31 Mawrth 2013 daeth budd-dal y dreth gyngor i ben ac roedd y cyfrifoldeb am ddarparu cymorth ar gyfer y dreth gyngor a'r cyllid sy'n gysylltiedig ag ef wedi'i drosglwyddo i Lywodraeth Cymru.

Roedd Llywodraeth Cymru wedi cwblhau'r ddwy set o reoliadau blynyddol ar 19 Ionawr 2024 ac roedd yn ofynnol i Reoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a diwygiadau 2024 gael eu mabwysiadu erbyn 31 Ionawr 2024.

Cynigiwyd ac eiliwyd adroddiad Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2024/25 a chytunwyd yn unfrydol drwy godi dwylo.

PENDERFYNWYD –

(i) Bod aelodau'n mabwysiadu Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a Chynllun Diofyn) (Diwygio) (Cymru) 2024 mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2024/25.

(ii) Bod yr aelodau'n cymeradwyo'r elfennau dewisol o'r cynllun, a ddangosir yn adran 4.4, ar gyfer blwyddyn ariannol 2024/25.

7 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y CYNGOR SIR

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes, Gary Williams, Raglen Gwaith Cychwynnol y Cyngor a Rhaglen Gwaith Cychwynnol Gweithdy'r Cyngor.

PENDERFYNWYD nodi Rhaglen Gwaith Cychwynnol y Cyngor a Rhaglen Gwaith Cychwynnol Gweithdy'r Cyngor.

GORFFENNA Y CYFARFOD AM 1.10 PM